

Titel De røde engel

Tema: Besættelsestiden
Fag: Historie
Målgruppe: Udskoling og ungdomsuddannelserne.

Dansk spillefilm: udgivet af ASA, 1945, distributør Nordisk Film, 2017, 84 min.

Faglig relevans/kompetenceområder

Denne første spillefilm om besættelsestiden i Danmark fra 2. juledag 1945 kan bruges i historie- og samfundsfagsundervisningen, når det bl.a. handler om historiebrug og kildearbejde. Et arbejde med filmens opfattelse af fortiden, dens udeladelser og fremhævelser samt sammenligninger af nyere besættelsesfilm, synes relevant, under det fagfaglige indhold "*Augustoprør og Jødeaktionen 1943*" i historie i grundskolen, eller i ungdomsuddannelsernes samfundsfag, hvor det bl.a. handler om at kunne formulere problemstillinger i for- og nutid og forklare sammenhænge mv. Filmen kan bruges som beretning, hvor en traditionel berettermodel kan anvendes, og/eller som kilde, hvor ophavstidens selvopfattelse og omverdensforståelse undersøges, se evt. elevspørgsmål nedenfor.

Ideer til undervisningen

Læreren kan stille vejledningens fire elevspørgsmål efter visningen, og for at lette lærerens forberedelse rummer vejledningen også (korte) svar på elevspørgsmålene. Læreren kan selv flytte spørgsmålene over i andet format, samt omformulere og bruge spørgsmålene mere målstyrende.

1. Hvorfor hedder filmen "*De røde engel*"?
2. De fleste tyskere bakkede op om Hitlers styre, og det var de færreste, der protesterede eller gjorde noget for at hjælpe, alligevel hjælpes hovedpersonen Michael af den tyske fangevogter, Steinz. Har denne hjælpsomhed hold i den fortidige virkelighed? (Søg fx på "*G.F. Duckwitz*" eller "*redning af jøder som tysk modstand*").
3. "*De røde engel*" er den første film om besættelsestiden. Den udkom julen 1945 og den udvælger, fremhæver og tilsidesætter personer og/eller begivenheder i de fem år som besættelsestiden varede for at fremme en bestemt interesse. Hvilke ting/personer/handlinger *fremhæves* om besættelsestidens modstandskamp? Fx hvilken moral/etik fremhæves? Hvem er de gode/helte? Og hvordan dramatiseres det filmteknisk? vha. af speak, underlægningsmusik, farve, lys, skygge mv.)
4. Undersøg hvilke ting/personer/handlinger/begivenheder filmen *undlader* at fortælle om? (Fx hvem har betalt for filmen og instrueret den? Søg "*Henning Karmark*" og instruktør "*Bodil Ipsen*", google modstandsbevægelsens egne metoder og/eller "*samarbejdspolitikken*", blev der samarbejdet eller kæmpet mest mod nazisterne i besættelsestiden og hvorfor?)

Billedtekst: Bodil Ipsen fra 1932, mindeplade for Georg Ferdinand Duckwitz på Frieboeshvile og barn leger frihedskæmper - mellem 5. maj 1945 og 31. maj 1945, fra Wikimedia Commons

Svar på elevspørgsmål:

Ad 1) "Hvis du dør, så er alt meningsløst - så er jeg ikke menneske mere - så er engene ikke grønne mere - så farves de røde af dit blod", siger Ruth melodramatisk, og publikum glemmer måske besættelsestidens kompleksitet, og besættelsestiden fremstilles brutal, hvilket den ikke kun var osv. (Se kapitlemærkning på mitcfu.dk)

Ad 2) Den fortidige virkelighed var kompleks: mange mennesker lukkede øjnene for grusomhederne, men der var også hjælpsomme mennesker at finde i Rosenstraße-protesten, i Victor Klemperers erindringer, Otto Weidt, Anton Schmid, Oskar Schindler, Bertolt Beitz, G.F. Duckwitz m.fl., og modsat tog nogle danske fiskere sig godt betalt for Øresundssejlladsen, da Jøderne søgte sikkerhed i Sverige...

Ad 3) Filmen tenderer mod en flot og heroisk kamp mod nazismen, filmens aktører var måske mere "modstandsagtige", end folk i virkeligheden havde været under krigen, filmen glemmer lidt besættelsestidens kompleksitet/splittelse, filmen lægger op til en stereotypiserende forenkling og opfattelse, og filmen bærer endelig præg af en mytologisering, især ift filmens højtidelige virkemidler, fx i filmens intro (de første par minutter) med dramatisk klassisk musik som underlægningslyd, en patoslignende voiceover, der rammesætter filmens fortælling samt skarp lyssætning, der metaforisk får skyggerne til at fremstå voldsomme.

Ad 4) Filmen blev bag kameraet finansieret af Henning Karmark, der fra 1940 – 1943 var medlem af det danske nazistparti, og instrueret af Bodil Ipsen, der i samme periode, havde haft sæde i en tysk/dansk forening, der arbejdede for et godt forhold mellem det besatte Danmark og besættelsesmagten. Modstandsbevægelsen blev i eftertidens lys også kritiseret af fx Hartvig Frisch, og Peter Øvrig m.fl. belyste modstandsbevægelses brutalitet i 1990'erne. Samarbejdspolitikken er også blev debateret og historiker Palle Roslyng-Jensen fra Saxo-instituttet fandt i 2008 belæg for påstanden: Danskerne var indstillet på at samarbejde med tyskerne under 2. Verdenskrig.

Supplerende materialer

- Besøg <https://ucc.dk/cfu/fag/historie/ideer-til-undervisning> for inspiration til yderligere undervisning.
- Se især historiekanonpunktet "[Augustoprør og jødeaktionen 1943](#)"